EUROOPAN PARLAMENTTI

SISÄASIOIDEN PÄÄOSASTO

TOIMIALAYKSIKKÖ B: RAKENNE- JA KOHEESIOPOLITIIKKA

KULTTUURI JA KOULUTUS

Mahdollisuudet kulttuurivaihtoon Euroopan unionin ja kolmansien maiden välillä: Kiina

TUTKIMUS

Tiivistelmä

Tämä muistio on laadittu Euroopan parlamentin kulttuuri- ja koulutusvaliokunnan pyynnöstä.

LAATIJAT

Media Consulting Group (Pariisi, Bryssel ja Peking)[1]

VASTAAVA HALLINTOVIRKAMIES

Gonçalo Macedo
Toimialayksikkö B: rakenne- ja koheesiopolitiikka
Euroopan parlamentti
B-1047 Bryssel
Sähköposti: ipoldepb@europarl.europa.eu

KIELIVERSIOT

Alkuperäinen kieli: EN
Käännökset: DE, FR.

TIETOJA JULKAISIJASTA

Yhteydenotot toimialayksikköön tai sen kuukausitiedotteen tilaaminen: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Käsikirjoitus valmistui huhtikuussa 2009.
Bryssel, © Euroopan parlamentti, 2009.

Tämä asiakirja on saatavissa Internetistä osoitteesta:
http://www.europarl.europa.eu/studies

VASTUUVAPAUSLAUSEKE

Laatija on yksin vastuussa tässä asiakirjassa ilmaistuista kannoista, jotka eivät välttämättä vastaa Euroopan parlamentin virallista kantaa.

Tekstin jäljentäminen ja käännättäminen muuhun kuin kaupalliseen tarkoitukseen on sallittua, jos lähde mainitaan ja jos julkaisijalle ilmoitetaan asiasta etukäteen ja lähetetään jäljennös.

[1] Alain Modot, Héloïse Fontanel, Silvia Angrisani, Pierre Jalladeau, Abel Ségrétin, Bérénice Angremy, Li Hua, Bi Dongna.

EUROOPAN PARLAMENTTI

SISÄASIOIDEN PÄÄOSASTO

TOIMIALAYKSIKKÖ B: RAKENNE- JA KOHEESIOPOLITIIKKA

KULTTUURI JA KOULUTUS

Mahdollisuudet kulttuurivaihtoon Euroopan unionin ja kolmansien maiden välillä: Kiina

TUTKIMUS

Tiivistelmä

Tiivistelmä:

Tutkimus tarjoaa yleiskatsauksen Kiinan kulttuurialaan. Siinä kuvataan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kiinan välisen kulttuurivaihdon nykytilaa. Lopuksi tutkimuksessa tarjotaan poliittisille päättäjille ideoita, miten kulttuurivaihtoa voidaan vahvistaa. Kiinaa on käytetty tässä esimerkkitapauksena kolmansia maita koskevasta EU:n kulttuuripolitiikasta yleensä.

IP/B/CULT/IC/2008_109 04/2009

PE 419.097 FI

TIIVISTELMÄ

Tämä tutkimus sai alkunsa Euroopan parlamentin pyynnöstä saada tietoa mahdollisuuksista kulttuurivaihtoon kolmansien maiden kanssa käyttäen Kiinaa tapaustutkimuksena. Tutkimuksessa tarjotaan tietoja Kiinan kulttuurialasta (osa yksi) ja nykyisestä Euroopan unionin ja Kiinan välisestä kulttuurivaihdosta (osa kaksi). Siinä myös annetaan suosituksia, miten Euroopan unionin ja Kiinan välisen yhteistyön mahdollisuudet voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti (osa kolme).

1. Tutkimuksessa käsitellään sekä kulttuuriteollisuutta että luovaa teollisuutta. Tutkimuksessa käytetyn määritelmän mukaan *kulttuuriala* käsittää niiden teollisuuden alojen ja muiden alojen kokonaisuuden, joissa kulttuuri muodostaa kulutukseen tarkoitetun lopputuotteen. *Luova ala* puolestaan tarkoittaa niitä teollisuuden aloja, jotka käyttävät kulttuuria tuotantoprosessissa luovana tuotantopanoksena muiden kuin kulttuuriin liittyvien tuotteiden tuotannossa. Tutkimus kattaa seuraavat alat: elokuva, televisio, uusmedia, kuvataiteet, arkkitehtuuri ja muotoilu, näyttämötaide, kulttuuriperintö, musiikki ja kirjallisuus.

2. Tutkimuksessa käytettiin pääasiassa kahta välinettä: työpöydän ääressä tehtyä työtä ja haastatteluja. Toimistotyö perustui tärkeimpiin painettuihin ja verkossa oleviin lähteisiin, joita on tarjolla kullakin kulttuurialalla. Haastatteluja tehtiin sekä Kiinassa että Euroopassa eräiden kunkin alan tärkeimpien sidosryhmien kanssa.

3. Tutkimuksen ensimmäisessä osassa tarkastellaan perusteellisia muutoksia, joita Kiinan kulttuurialalla ja luovilla aloilla on tapahtunut viime vuosina. Tärkeimmästä muutoksesta ilmoitettiin osana yhdettätoista viisivuotissuunnitelmaa. Se käsitti pikaisen siirtymisen voittoa tavoittelemattomasta, arvostukseen pyrkivästä alasta taloudellisesti yhdentyneeksi alaksi.

4. Elokuvateollisuudessa Kiina on nykyisin – Pohjois-Amerikan ja Intian jälkeen – maailman kolmanneksi suurin elokuvia tuottava maa. Samalla olemassa olevien elokuvateattereiden nykyaikaistaminen ja uusien elokuvakeskusten käyttöönotto on saanut kuluttajat käyttämään enemmän rahaa elokuvissa käymiseen, minkä ansiosta lippukassojen tulot kasvoivat 27 prosenttia vuonna 2008.

Ulkomaisiin elokuviin sovelletaan ankaria oikeudellisia suuntaviivoja, ja ne voivat saada kannustimia. Ulkomaisen tahon ja kiinalaisen tuottajan/elokuvastudion välillä voi olla kolmenlaista yhteistyötä: yhteistuotantona, avustettuna tuotantona ja tilaustuotantona tehtyjä elokuvia. Pääsy ulkomaisille markkinoille ja mahdollisuus hyödyntää ulkomaisia kykyjä on yksi keskeisistä yhteistyöhön motivoivista tekijöistä elokuvatuotannossa. Kiina kannustaa ulkomaisia, erityisesti eurooppalaisia yrityksiä, joiden arvoja pidetään samanlaisina ja jotka yleensä toimivat samanlaisten rahoitusvaatimusten puitteissa, investoimaan laajamittaisiin kiinalaisiin tuotantoihin.

Ulkomaisten elokuvien levittämisen osalta hallitus antaa vuosittain luvan 20 ulkomaisen elokuvan maahantuonnille tulojen jakamisen perusteella. Ulkomainen yritys saa yleensä 30 prosenttia näiden elokuvien lipunmyynnin nettotuloista. Näistä 20 elokuvasta kolme neljästä on yleensä peräisin Pohjois-Amerikasta ja loput Euroopasta ja muilta alueilta. Tuontikiintiöt eivät koske yhteistuotantoja, joita kohdellaan kotimaisina tuotantoina. Siksi ne pääsevät automaattisesti teatterilevitykseen Kiinassa. Viime vuosina kolme viidestä eniten bruttotuottoa keränneestä Kiinassa tuotetusta elokuvasta oli yhteistuotantoja.

5. WTO:hon liittymistä koskevien edellytystensä mukaisesti Kiina avasi televisioteollisuutensa osittaisille ulkomaisille sijoituksille, lisäsi osallistumista ja markkinoillepääsyä kotimaisen teollisuuden uudelleenjärjestelyjen yhteydessä. Muutokset mahdollisti hallituksen politiikassa tapahtunut laaja muutos ja yhdentyminen maailmanlaajuisiin markkinoihin. Kiinassa on maailman suurimmat televisiomarkkinat; 97 prosenttia väestöstä voi katsoa televisiota. Sen sääntelyn purkamiseen tähtäävät uudistukset ovat luoneet mahdollisuuksia ulkomaisen sisällön levittämiselle ja yhteistuotannoille. Viime vuosina valikoidut maailmanlaajuiset televisiolähetystoiminnan harjoittajat ovat ensimmäistä kertaa saaneet sensuroimattoman pääsyn Kiinan radioaalloille. Televisiomarkkinat turvautuvat yhä enemmän ulkomaiseen ohjelmatuotantoon, koska suunnaton määrä lähetysaikaa vaatii ohjelmia ja paikallisella sisällöllä ei ole taloudellista jäännösarvoa ensimmäisen lähettämisen jälkeen. Yksinkertaisemmat määräykset ja hallinnolliset menettelyt johtivat televisio-ohjelmien tuonnin kasvuun. Lähetykset nojautuvat pääasiassa ohjelmaformaatteihin (esimerkiksi tosi-tv-ohjelmat, visailut, keskusteluohjelmat), joita voidaan tehdä kustannustehokkaasti Manner-Kiinassa. Siitä huolimatta tuotanto kasvaa ja joillakin alueilla ohjelmatarjonta ylittää säännöllisesti kysynnän. Tuotantoa suojaa käyttöön otettu velvoite lähettää paikallisilla ja valtakunnallisilla kanavilla vähintään 70 prosenttia kotimaassa tuotettuja ohjelmia. Lisäksi kiinalaisilla televisiokanavilla on velvoite tuottaa yksi tunti kotimaista ohjelmaa jokaista ulkomaista ohjelmatuntia kohden. Tämän takia kanavat noudattavat velvoitetta täyttää tuotannon investointitavoitteet, vaikka niillä ei olisikaan siihen rahoituksellisia valmiuksia.

6. Kiinan internet- ja matkaviestinala on maailman suurin ja kasvaa nopeasti. Myös Kiinan online-rahapeliteollisuus kasvaa nopeimmin maailmassa. Vaikka internet- ja matkaviestinala indikaattorien mukaan jatkaa nopeaa kasvuaan, alueellisesti on yhä suuria eroja. Kasvu on tähän asti keskittynyt maan eteläosiin ja rannikkoalueille. Valtion tärkein tehtävä on toimia sääntelijänä. Siitä huolimatta se osoittaa nyt merkkejä aikomuksesta ottaa osansa Kiinan internet-alan voimakkaan kasvun tuomasta taloudellisesta voitosta. Vuoden 2008 lopulla televiestintäviranomainen SARFT ilmoitti yllättäen, että kaikkien videoportaalien oli siirryttävä valtion omistukseen. Neuvottelujen jälkeen ennen määräystä toimineet portaalit saivat jäädä yksityisiksi, vaikka niiden oli hankittava SARFT:in lupa. Uusista portaaleista taas on tullut julkisen sektorin toimijoita. Vaikka Kiinan viranomaiset valvovatkin internetiä, he osoittavat yhä enemmän merkkejä avoimuudesta: uusi internet-videota koskeva asetus tuli voimaan vuonna 2008. Se mahdollistaa kiinalais-ulkomaisten yhteisyritysten toimimisen internet-video-ohjelmia koskevien palvelujen tarjoajina, edellyttäen, että niillä on valtion omistama kumppani. Kieleen ja politiikkaan liittyvien rajoitusten takia useat kansainväliset internet-alan yritykset ovat toistaiseksi pysyneet poissa Kiinan markkinoilta. Googlen ja Yahoon kaltaiset suuret toimijat ovat hankkineet lupia saadakseen tarjota kiinankielisiä palveluja, mutta niiden on täytynyt myöntyä sisältöä koskeviin rajoituksiin ja sensuuriin.

7. Kuvataiteelle on luonteenomaista nopea kehitys, joka edistää uusia liiketoimintarakenteita ja toimijoita. Viimeisten viiden vuoden aikana Kiinasta on tullut yksi maailman keskuksista keräilijöille, kuraattoreille, järjestäjille ja taidealalla yritystoimintaa harjoittaville toimijoille. Ala käsittää kuvataiteet muinaisista ajoista nykyaikaan, mutta ilmiö on erityisen silmiinpistävä nykytaiteen alalla. Se on vähitellen pääsemässä eroon alun perin arveluttavana pidetystä luonteestaan ja saa laajaa näkyvyyttä ja institutionaalista tukea.

Valtion omistamien ja yksityisten rakenteiden välinen tasapaino on muuttunut vuodesta 2006. Hallitus on yksityistänyt omat kulttuuriosastonsa ja yksityisen sektorin investoinnit ovat lisääntyneet. Puolet kuvataidemuseoista on nykyisin yksityisomistuksessa, ja suurin osa taidetapahtumista on yksityisten rakenteiden tukemia. Voittoa

tavoittelemattomina toimivat valtion omistamat kulttuuriryhmät ovat uusia rakenteita, joilla on kaupallisia toimintoja ja jotka seuraavat johtavia taidesuuntauksia. Ne ovat virallinen yhteys hallituksen ja yksityisen sektorin välillä sekä Kiinan ja muun maailman välillä. Vaikka taide on kehittynyttä myynnin suhteen, se on edelleen heikoissa kantimissa hallinnoinnin osalta. Taidekritiikki, koulutus ja kuraattoritoiminta pyrkivät eurooppalaiseen yhteistyöhön Kiinan omien normien kehittämiseksi. Eurooppalaisen taiteen pääsy Kiinan markkinoille on edelleenkin erittäin vähäistä, mutta hallitus, yksityinen sektori ja riippumattomat toimijat etsivät uusia mahdollisuuksia vaihtovierailujen avulla.

8. Musiikki on yksi Kiinan luovan teollisuuden heikoimmista aloista. Se on kärsinyt äärimmäisestä valtion valvonnasta, ja myös piratismin levinneisyys on yksi maailman korkeimmista. Se vaikutti syvästi musiikkialan liiketoimintaan 1990-luvulla, ja verottaa nyt digitaalisia markkinoita. Siitä huolimatta Kiinassa on suunnattomat kasvumahdollisuudet matkaviestimillä ladattavan ja kuunneltavan musiikin sekä verkkomusiikin alalla. Digitaaliset markkinat ovat lupaavia, mutta yhä rajoitettuja: tarjolla on erittäin vähän laillisia ladattavia musiikkitiedostoja, ja levy-yhtiöiden tulot ovat pienet. Rojaltien periminen on alikehittynyt musiikkiteollisuuden tulonlähde Kiinassa, koska useat levytuottajat eivät tunne tekijänoikeuksiin liittyvää lainsäädäntöä.

Jokaisella Kiinan alueella on omat kulttuuriarvonsa ja musiikkimieltymyksensä. Kiinalaisten musiikkimaku voi olla yllättävä: Euroopassa enimmäkseen poissa muodista olevat artistit voivat olla suunnattoman suosittuja Kiinassa.

9. Kiina on kaupungistumassa erittäin nopeasti, eikä arkkitehtoniselle luovuudelle jää juuri sijaa. Valtion omistamat paikalliset suunnitteluinstituutit hallitsevat rakennussuunnittelualan markkinoita. Yksityisten yritysten määrä on kuitenkin kasvussa. Niitä perustavat lähinnä arkkitehdit, jotka ovat palanneet Kiinaan opiskeltuaan tai työskenneltyään ulkomailla. Nämä yritykset toimivat enimmäkseen Pekingistä ja Shanghaista käsin. Tällaiset pienimuotoiset arkkitehtitoimistot toimivat useimmiten kulttuurialalla, jossa ne yrittävät murtaa arkkitehtonisen suunnittelun rajoja. Kiinan avautuessa kansainvälisille vaikutuksille maassa on voimakas tarve päästä vaihtoon ja saada oppia länsimaista arkkitehtuuria koskevista säännöistä ja tekniikoista. Ulkomaisilla arkkitehdeillä on ollut erittäin merkittävä asema arkkitehtuurin kehittämisessä Kiinassa. He ovat luoneet tärkeitä maamerkkejä olympiakisoja ja vuoden 2010 maailmannäyttelyä varten. He ovat onnistuneet luomaan uuden arkkitehtonisen kielen ja rakentamaan rohkeita esimerkkejä uudenaikaisesta arkkitehtuurista, kuten CCTV-televisiokanavan rakennuksen, kansallisen olympiastadionin ja Pekingin oopperatalon.

10. Kiinan suunnaton kulttuuriperintö on nyt suojattu paremmin kuin koskaan ennen hyvien käytäntöjen ja kansainvälisten instituutioiden kanssa tehtävän yhteistyön ansiosta. Kiinassa on halua edistää markkinaratkaisujen avulla maan äärettömän rikasta mennyttä kulttuuria: tietyille alueille myönnetään virallinen asema "matkailualueena" ja/tai "maailmanperintönä", mikä houkuttelee julkisen ja yksityisen sektorin investointeja. Kiinassa toteutetaan asiaankuuluvan julkisen hallinnon uudenaikaistamiseen tähtääviä uudistuksia, mutta yksityisen sektorin toimijoilla, kuten säätiöillä, on heikot toimintamahdollisuudet. Julkisesta rahoituksesta on yhä pulaa, samoin kuin yleisestä tiedosta ja tietoisuudesta. Valvomaton maankäyttö ja maan uudelleenrakentaminen uhkaavat usein arkeologisen ja arkkitehtonisen perinnön suojelua. Euroopan maiden kanssa harjoitetaan kulttuuriperinnön suojelua koskevaa aktiivista vaihto- ja yhteistyötoimintaa, johon liittyy kulttuuriesineiden varkauksien ja salakuljetuksen estäminen sekä Kiinan historiallista perintöä käsittelevien näyttelyiden järjestäminen.

11. Näyttämötaiteeseen liittyvä Kiinan politiikka on viime aikoina kehittynyt kohti vapaamielisempää järjestelmää, johon liittyy liikahdus sääntelyn purkamisen suuntaan. Tätä edesauttoi heinäkuussa 2008 annettu uusi asetus kaupallisten esitysten hallinnoimisesta. Kulttuuripääkaupunkina Peking on Kiinan suurin taide-elämän keskus, joka myös keskittyy eniten rakenteisiin ja tapahtumiin. Kiina on monietninen maa, joka edistää erityisesti kansallisten vähemmistöjen esityksiä kansainvälisellä tasolla Kiinan instituutiot toimivat laajasti myös maaseutualueilla edistäen useita näyttämötaideseurueita ja tukien niiden pyrkimyksiä viedä esityksensä maanlaajuisille kiertueille.

Useimmiten Euroopan maat panevat alulle ja järjestävät ohjelmia eurooppalaisille markkinoille pääsemiseksi apurahojen avulla ja diplomaattisten tapahtumien ohessa. Kyseessä ovat valtion tukemat esitykset (baletit, sirkus). Kiina pitää näyttämötaidealaansa "köyhänä". Niitä harvoja esityksiä, joista saadaan suuria tuloja (musiikki), ei voida viedä kielimuurin takia.

12. Kiinan julkaisuala toimi 1980-luvulle asti yksinomaan propagandavälineenä ja yleisen valtiota koskevan tiedon lähteenä. Avautumisen myötä ala kaupallistui. Nyt Kiinassa ovat maailman suurimmat kirja- ja lehtimarkkinat.

Kiinassa on tiukat julkaisualaa koskevat säännökset ja politiikka. Hallitus ei enää tue valtion omistamia julkaisijoita ja kustantajia. Ne toimivat usein yhdessä yksityisten kulttuurialan konsulttiyritysten kanssa ollakseen kilpailukykyisiä. Kirjojen massamyynti on uutta ja lukijakunta nuorta; nykyajan internet-kirjallisuus kukoistaa, mutta klassikkojen lukemisen odotetaan edelleen olevan laajalle levinnyttä koulutuksellista ja kulttuurista toimintaa. Kiinalaiset julkaisijat ja kustantajat ovat yhä enemmän kosketuksissa länsimaiden markkinoihin ja niiden toimijoihin. Kiinan julkaisu- ja kustannusalan markkinoiden tuotanto on suurempaa kuin Yhdysvalloissa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Myynnin määrän ja kirjallisuusmaun osalta on useita alueellisia eroja, jotka johtuvat lähinnä maan koosta ja myös tehokkaammasta levityksestä ja viestinnässä Pekingissä, Shanghaissa ja Guangzhoussa.

13. Teollis- ja tekijänoikeuksien suojelun heikot puitteet Kiinassa ovat yhä tärkein syy siihen, että eurooppalaiset yritykset eivät ole pyrkineet Kiinan markkinoille. Se on todellinen huolenaihe myös Kiinassa jo toimiville yrityksille. Väärennetyt tuotteet ovat laajamittainen ongelma. Vuonna 2006 eurooppalaiset yritykset pitivät Kiinaa ylivoimaisesti ongelmallisimpana markkina-alueena väärentämisen sekä teollis- ja tekijänoikeuksien rikkomisen takia. Kiinan hallitus ilmoittaa tehostavansa valvontaa. Vaikka teollis- ja tekijänoikeuksien suojeluun liittyvän järjestelmän toteuttaminen on edistynyt Kiinassa jatkuvasti, puutteita on yhä ja lainsäädännön täytäntöönpano on epäoikeudenmukaista ja riittämätöntä. Eurooppalaiset yritykset kohtaavat läpinäkymättömän ja monimutkaisen oikeusjärjestelmän ja -laitoksen, joka ei takaa riittävän hyvin yritysten oikeuksien kunnioittamista ja suojelua.

14. Sensuuria harjoitetaan yhä ja se on otettava huomioon ensimmäisenä esteenä kulttuuriteollisuuden ja luovan teollisuuden markkinoille pääsyssä. Elokuvateollisuudessa on saatava hyväksyntä kaikenlaiselle ulkomaiselle osallistumiselle paikallisiin elokuvatuotantoihin (käsikirjoituksesta budjettiin ja tuotantoa edeltävään tuotantorakenteeseen ja jopa elokuvan valmistumiseen kotimaista ja kansainvälistä esittämistä varten). Uusmedian alalla internetiä sensuroidaan useiden erilaisten lakien ja hallinnollisten määräysten nojalla. Tuhannet internet-poliisit valvovat internetiä ympäri vuorokauden etsiessään mahdollisesti kumouksellista sisältöä. Verkkopäiväkirjojen sisältö on viranomaisten näkökulmasta luultavasti internetin arkaluonteisin alue. Julkaisualalla ei

ole virallista sensuuria koskevaa määräystä, mutta jokaisen kirjan ISBN-numeron rekisteröintimenettelyä käytetään tehokkaasti sisällön valvonnassa.

Sensuuri on ollut vaikutusvaltainen tekijä taidealalla 1980- ja 1990-luvulla. Se näyttää lieventyneen viimeisten viiden vuoden aikana, ja nykyisin suljetaan yhä harvempia taidetapahtumia. Taiteilijoiden ja kuraattorien ei enää tarvitse olla yhä varovaisia kuin ennen arkaluonteisten aiheiden suhteen. Sensuroidut aiheet keskittyvät Kiinan historiaan liittyviin poliittisiin ja historiallisiin tapahtumiin, valtion yhtenäisyyteen, väkivaltaan, huumeisiin, uskontoon ja pornografiaan.

15. Tutkimuksen toisessa osassa tarkastellaan Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden nykyistä kulttuurivaihtoa Kiinan kanssa ohjelmien, toiminnan ja aloitteiden puitteissa sekä niiden vaikutusta ja tehoa edistettäessä kulttuurivaihdon lisäämistä kyseisten toimijoiden välillä.

16. Kulttuuria kansainvälistyvässä maailmassa koskevan Euroopan toimintasuunnitelman julkaisemisen jälkeen EU on kehittänyt ulkoisen politiikan, joka käsittää myös kulttuurivaihdon. Kulttuurin alalla on toteutettu useita Kiinaan liittyviä yhteisön toimintaohjelmia, kuten kulttuuriohjelma, Media 2007 -ohjelma, Media International -valmistelutoimi ja Media Mundus -ohjelma. Euroopan komission Kiinan edustusto on käynnistänyt joitakin kulttuuritapahtumia. EU:n ja Kiinan välinen kulttuurien vuoropuhelu ei kuitenkaan ole kovin kehittynyttä. Sensuurista johtuva ongelma on yhä ajankohtainen ja otettava huomioon. Se koskee kaikkia tapahtumia, joissa käsitellään arkaluonteisia aiheita. Tärkein ongelma kuitenkin on, että Euroopan unioni kokonaisuutena on lähes kokonaan poissa Kiinan kulttuurimaisemasta. Kiinan mielestä EU:sta on vaikea muodostaa erityistä käsitettä kulttuurin osalta, koska EU ei ole yksi ja ainoa, yhtenäinen maa.

17. Vastavuoroisuusperiaate hallitsee Kiinan ja ulkomaiden välistä kulttuurivaihtoa. Kiinan kulttuuriministeriön kehittämä, Euroopan unionin kanssa käytävään kulttuurivaihtoon sovellettava periaate on ongelmallinen ja vaikea toteuttaa. Jos Kiina antaa maan järjestää tapahtuman Kiinassa, Kiinan mielestä kyseisen maan on myös annettava Kiinan järjestää tapahtuma sen alueella. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki kulttuuritapahtumat on järjestettävä vastavuoroisesti samassa mittakaavassa. Euroopan komissiolle vastavuoroisuuden toteuttaminen voi olla ongelmallista, koska Kiina ei pidä Euroopan unionia yhtenä yhtenäisenä maana. Siksi jokaista tapahtumaa varten tarvittaisiin virallinen sopimus, jonka kaikki 27 jäsenvaltiota ovat allekirjoittaneet. Kiina suunnitteli tällaista sopimusta vuonna 2005, mutta Euroopan komissio torjui sen.

18. EU:n jäsenvaltioiden ja Kiinan välinen kulttuurivaihto perustuu kahdenvälisiin yhteistyösopimuksiin. EU:n jäsenvaltioiden kulttuuripolitiikkaa hallinnoidaan paikallisesti edustajien verkoston kautta. He raportoivat joko kyseisen maan ulkoasiain-, kulttuuri- tai ulkomaankauppaministeriölle. Tämän vuosikymmenen alusta alkaen useat EU:n jäsenvaltiot ovat perustaneet lyhyen aikavälin kulttuuriohjelmia. Samaan aikaan pitkän aikavälin ohjelmista on tullut kunnianhimoisempia sekä vision että talousarvion osalta. Uusi politiikka vastaa EU:n jäsenvaltioiden kasvavaa tietoisuutta Kiinan markkinoiden tarjoamista suurista mahdollisuuksista. Kiinassa on toteutettu paljon erilaisia mainostoimintoja: tapahtumia, tietopalveluja, verkkopalvelujen vaihtoa, seminaareja, rahoitusta käännöstöihin, jne. EU:n poliittiset ja taloudelliset päättäjät pitävät kulttuuriohjelmia eräänlaisena "pehmeänä diplomatiana", joka pohjustaa kulttuurivaikuttamista, tulevia kumppanuuksia ja taloudellisia sopimuksia. Erilaiset maantieteelliset, hallinnolliset, oikeudelliset, kielelliset, kulttuuriset, poliittiset ja tiedonsaantiin liittyvät esteet kuitenkin vaikeuttavat EU:n jäsenvaltioiden ja Kiinan kulttuurivaihtoa.

Kulttuuriin liittyvien toimien tehokkuutta ja vaikutusta voidaan arvioida eri tavoin. Käytössä olevien indikaattoreiden mukaan jotkut toimet ovat onnistuneet lisäämään kiinalaisen yleisön kiinnostusta EU:n jäsenvaltioiden kulttuuriin ja kulttuuriteollisuuteen.

Vaikka useimmat maat järjestävät kulttuuridiplomatiansa saman mallin perusteella, on vielä ratkaistava eräitä kysymyksiä:

– Onko parempi järjestää tapahtuma erikseen vai sisällyttää se olemassa olevaan kiinalaiseen festivaaliin?
– Onko parempi ehdottaa yhteen kantavaan ideaan keskittyvää tointa (kestävä kehitys, jne.) vai suunnitella monipuolinen ohjelma?
– Onko parempi keskittyä vauraisiin ja väkirikkaisiin kaupunkeihin, joissa on jo kylliksi kulttuuritarjontaa, vai laajentaa toimintakenttää ja tunkeutua paikallisille markkinoille ympäri maata?

19. Tutkimuksen kolmannessa osassa esitetään ehdotuksia yhteistyön, vaihdon ja poliittisen vuoropuhelun tehostamiseksi Kiinan kanssa kulttuurin alalla. Kolmannessa osassa myös tarkastellaan laajempaa poliittista taustaa kulttuurin edistämiselle Euroopan unionin kansainvälisissä suhteissa. Perustana käytetään arviointia Kiinan kulttuuriteollisuuden ja luovan teollisuuden olosuhteista ja politiikasta sekä kulttuuria edistävästä EU:n politiikasta ja kansallisesta politiikasta. Ehdotukset on jaettu kolmeen ryhmään, jotka vastaavat EU:n Kiinaan mahdollisesti kohdistamien toimien kolmea vaihetta:

1. EU:n poliittisen ja diplomaattisen toiminnan vahvistaminen Kiinassa.
2. Kiinan auttaminen tunnistamaan "eurooppalainen kulttuuri".
3. EU:n taiteilijoiden ja artistien sekä tuotemerkkien tukeminen niiden pyrkimyksissä päästä Kiinan markkinoille.

1. EU:n poliittisen ja diplomaattisen toiminnan vahvistaminen Kiinassa

Ryhdytään aitoon kulttuurien vuoropuheluun Kiinan kanssa ja edistetään kulttuurivaihdossa taloudellista hyötyä kasvun ja investointien osalta

Toteutetaan ja kehitetään toimia ja ohjelmia nykyisen EU:n oikeudellisen kehyksen perusteella: Euroopan komission ja Kiinan kulttuuriministerin yhteinen julistus. Toukokuussa 2009 järjestettävä yhteinen tapahtuma, joka keskittyy luovaan teollisuuteen Shenzhenissä, voi olla pitkän aikavälin yhteistyöpolitiikan ensimmäinen askel.

Kannustetaan piratismin torjuntaa

Piratismin torjuntaa ja vuoropuhelua tarpeesta panna täytäntöön Kiinan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa lainsäädäntöä pitäisi tehostaa ja vahvistaa eurooppalaisen teollis- ja tekijänoikeuksien suojelua koskevan hankkeen avulla, lisäämällä teollis- ja tekijänoikeuksia koskevia koulutusaloitteita ja lisäämällä kiinalaisten, erityisesti eurooppalaisten yritysten kanssa työskentelevien henkilöiden, tietämystä teollis- ja tekijänoikeuksien valvonnasta.

Kannustetaan kulttuurialan sensuurin torjuntaa

Kulttuurialan sensuurin torjuntaa pitäisi kannustaa Kiinan viranomaisiin kohdistettavalla jatkuvalla diplomaattisella painostuksella.

Kannustetaan kahdenvälisten yhteistuotantosopimusten allekirjoittamiseen ennen eurooppalaisten tukiohjelmien avaamista kiinalaisille hakijoille

Yhteistuotantosopimukset olisivat erittäin hyödyllisiä selkeytettäessä EU: ja Kiinan välisiä suhteita, koska ne tarjoaisivat yhteistyölle neuvotellun oikeudellisen kehyksen. Sopimukset helpottaisivat Kiinan ja EU:n välisten kumppanuuksien perustamista ja kannustaisivat Kiinan viranomaisia lieventämään eräitä sääntöjä, jotta EU:n alueelta peräisin olevat yritykset voisivat toimia Kiinassa.

Perustetaan Eurooppaan EU:n alaisuudessa toimivia residenssejä kiinalaisille taitelijoille ja luovien alojen edustajille, jotka eurooppalaiset kulttuurialan toimijat ovat valinneet

Kiinan hallitus on tietoinen ammattinormien puutteesta maan kulttuuriteollisuudessa. Se haluaakin kehittää alaa erityisesti Euroopan kanssa toteutettavien yhteistyöhankkeiden avulla. Paljon huomiota kiinnitetään länsimaista taidetta koskeviin koulutusjärjestelyihin ja -menetelmiin. Taidekritiikki, koulutus ja kuraattoritoiminta ovat aloja, joilla Kiina jo pyrkii eurooppalaiseen yhteistyöhön kehittääkseen omaa osaamisperustaansa. Eurooppaan perustettavat, kiinalaisille taiteilijoille ja kulttuurialalla johtavassa asemassa oleville henkilöille tarkoitetut EU:n alaiset residenssit voisivat tarjota mahdollisuuksia luoda toimivia EU:n ja Kiinan välisiä yhteyksiä kulttuurialalla.

Kannustetaan EU:ta ja sen jäsenvaltioita luomaan yhteiset indikaattorit, joiden avulla määritetään ja julkaistaan luotettavaa tietoa kulttuuriteollisuuden ja luovan teollisuuden kolmansien maiden kanssa tekemästä vaihdosta

EU:n kulttuuriteollisuuden ja luovan teollisuuden vaihdosta kolmansien maiden kanssa ei ole olemassa tietoja. Ensimmäisessä vaiheessa jäsenvaltioiden pitäisi sopia yhteisestä määritelmästä kulttuuriteollisuudelle ja luovalle teollisuudelle, koska nämä teollisuuden alat eivät käsitä samoja aloja kaikissa maissa, vaan ne voivat erota toisistaan huomattavasti eri jäsenvaltioissa. Toisessa vaiheessa EU:n pitäisi kehittää yhteisen määritelmän pohjalta yhteiset indikaattorit, jotta voidaan määrittää kolmansien maiden kanssa nykyisin tapahtuva vaihto näillä tietyillä teollisuuden aloilla.

2. Kiinan auttaminen tunnistamaan "eurooppalainen kulttuuri"

Perustetaan Euroopan komission Kiinan edustustoon kulttuurineuvonantajan virka

Tähän mennessä Euroopan komission Kiinan edustustossa ei ole ollut kulttuurineuvonantajaa, joka kykenisi ymmärtämään eri kulttuurialoja (toisin kuin jäsenvaltioiden lähetystöissä). Tällä puutteella on kaksi tärkeää seurausta: edustusto ei ole aina tietoinen eurooppalaisista ohjelmista tukea saavista EU:n ja Kiinan välisistä kulttuurihankkeista, eikä jäsenvaltioiden Kiinassa järjestämistä kulttuuritapahtumista ole yleiskuvaa eikä niitä koordinoida.
Euroopan komission Kiinan edustustoon pitäisi perustaa kulttuurineuvonantajan virka. Palkattava henkilö pitäisi valita sillä perusteella, että hän tuntee meneillään olevat EU:n ja Kiinan väliset hankkeet sekä EU:n jäsenvaltioiden omat kulttuurialan toimet.

Kulttuurineuvonantajalla pitäisi olla käytössään varoja, jotta hän voi järjestää koordinoituja EU:n kulttuuritapahtumia. Hänen pitäisi myös vastata teollis- ja tekijänoikeuksien valvontaan liittyvistä kysymyksistä.

Järjestetään Kiinassa eurooppalainen teemavuosi ja eurooppalaisia kulttuuritapahtumia

Eräiden EU:n jäsenvaltioiden tavoin Euroopan unionin pitäisi järjestää kulttuurin teemavuosi auttaakseen Kiinaa näkemään, mitä "eurooppalainen kulttuuri" nykyisin on. Eurooppaa ei ole hahmotettu kokonaisuutena ja sen kulttuuri-identiteetti ei ole selkeä kiinalaisille. Joulukuussa 2008 järjestetyn eurooppalaisen elokuvafestivaalin kaltaisia aloitteita pitäisi edistää ja vahvistaa EU:n näkyvyyden parantamiseksi kaikkialla maassa. Myös jäsenvaltioiden kulttuurin ja sivilisaation yhteisiä piirteitä pitäisi korostaa, eikä vain niiden yksilöllisiä kulttuurisuuntauksia. Joko valtakunnallisen tai paikallisen kiinalaisen kumppanin osallistuminen olisi ehdoton edellytys, jotta eurooppalaisille tapahtumille voidaan tarjota paremmat mahdollisuudet ja jotta poliittiset ja hallinnolliset esteet pystyttäisiin ohittamaan.

Kehitetään eurooppalainen merkki ja tunnus

Eurooppalaisen kulttuurin näkyvyyden lisäämiseksi ja yleisön auttamiseksi tunnistamaan teosten eurooppalainen alkuperä pitäisi kehittää merkki ja tunnus, esimerkiksi "eurooppalainen kulttuurituote". Se voitaisiin liittää kirjoihin, mainosjulisteisiin, konserttien mainoksiin ja EU:n alueelta peräisin olevien elokuvien lopputeksteihin. Pitkällä aikavälillä tämä markkinointiväline saattaa vaikuttaa Euroopan hahmottamiseen kokonaisuutena ja myös kulttuuriseen ja taloudelliseen vaihtoon kulttuuriteollisuudessa.

3. EU:n taiteilijoiden ja artistien sekä tuotemerkkien tukeminen Kiinan markkinoille pääsyssä

Laaditaan käytännön EU-opas Kiinassa toteutettavia EU:n kulttuurihankkeita varten

Kehitetään käytännön EU-opas/internet-alusta/eri osapuolet yhteen tuovia ohjelmia EU:n kulttuurialaa hallinnoiville henkilöille, jotka ovat halukkaita käynnistämään kulttuurihankkeita Kiinassa. Oppaan avulla he oppisivat ymmärtämään paremmin Kiinan markkinoita ja voisivat välttää kulttuuriin, hallintoon ja kieleen liittyviä esteitä. Kiinalaisesta taiteesta ja kulttuurista ei ole riittävästi tietoa kiinaksi eikä englanniksi. Järjestelmä ei ole avoin ja ulkomaalaiset tarvitsevat apua saadakseen tietoa.

Käynnistetään EU:n kampanja, jotta useammat EU:n kulttuurituotteet pääsisivät Kiinan markkinoille

Järjestetään EU:n kampanja EU:n alakohtaisten järjestöjen, kuten EFEA:n (eurooppalainen elokuvien vientijärjestö, European Film Export Association), kautta. Tavoitteena olisi päästä sopimukseen, joka sallisi useampien EU:n alueelta peräisin olevien elokuvien levittämisen Kiinassa ja avaisi Kiinan markkinat eurooppalaisille televisiolähetystoiminnan harjoittajille. Nyt niiden lähetykset rajoitetaan ulkomaalaisille tarkoitettuihin asuinalueisiin ja kansainvälisiin hotelleihin. Euroopan maat ovat jo avanneet markkinansa kiinalaisille televisiolähetystoiminnan harjoittajille.

Liitetään kaikkien tavaroiden vienti kulttuurituotteiden vientiin

Edistetään myönteistä suhtautumista EU:n kulttuurituotteisiin liittämällä tavaravienti (elintarvikkeet, laitteet, autot, matkailupalvelut, jne.) kulttuurituotteiden vientiin. Toimenpiteen pitäisi totuttaa Kiinan väestö ostamaan eurooppalaisia tuotemerkkejä ja pitkällä aikavälillä EU:n kulttuurituotteita.